

כאשר האדם חי עם ההכרה שהקב"ה מנהל אותו ואת כל קורותיו, יש לו כח להתגבר על כל ההעלבות והבגידות בעולם!!!

גם יש להתבונן, כי לכאורה היתה צריכה לפחד גם מקפידתו של יעקב אבינו, שהרי כל מטרת הסימנים היתה כדי שלבן לא יוכל לרמותו, והיא הלכה ובגדה בו וסייעה ללבן ברמאותו ומסרה את הסימנים, והיה יכול יעקב לחשוב שהיא חלק מתכנית הרמאות של לבן, והיה יכול למאס בה, והיתה עלולה לאבד את יעקב אבינו לגמרי.

« מדוע הוכרחה רחל למסור את הסימנים ללאה?? »

כתוב בפרשת השבוע וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בְּיָמֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בְּשָׂדֵה וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לָאָה אִמּוֹ וַתֹּאמֶר רְחֵל אֵל לָאָה תָּנִי נָא לִי מִדוֹדָאֵי בְנֶךָ, וַתֹּאמֶר לָהּ הַמַּעַט קָחְתְּךָ אֶת אִישִׁי וְלָקַחְתָּ גַם אֶת דוֹדָאֵי בְנֵי וְגו' (בראשית ל, יד-טו).

והנה יש בפרשה הלזו קשיים להבנה. הלא ידוע שיעקב אבינו עבד שבע שנים עבור שישא את רחל אמנו, והלכה היא ברוב מסירות נפש ומסרה הסימנים ללאה כדי שלא תתבייש, ועכשיו רחל ממתנה ומצפה כבר כמה שנים להפקד בפרי בטן, והיא מבקשת מלאה בדרך כבוד, תָּנִי נָא לִי מִדוֹדָאֵי בְנֶךָ, כי הדודאים היו ידועים כמסוגלים לפריה ורביה כמו שכתבו הראשונים (רמב"ן וספורנו כאן), ואיך מלאה לבה להטיח ברחל דברים כדרבנות, הַמַּעַט קָחְתְּךָ אֶת אִישִׁי, הרי היא זו שלקחה את יעקב מרחל אמנו, ואדרבה היה לה להחזיק טובה לרחל על כל זה, ולתת לה בשמחה מן הדודאים שתזכה להפקד בזש"ק, ואיך שכחה לאה את כל הטובה שעשתה עמה רחל, והלא אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו.

« רחל נזהרה שלא יודעו כלל ממסירת נפשה העילאית!!! »

והנה הסיפור של מסירות הסימנים אל' בגמ' (מגילה יג.) בזה"ל: " אמר רבי אלעזר מאי דכתיב לא יגרע מצדיק עיניו בשכר צניעות שהית' בה ברחל זכתה ויצא ממנה שאול וגו'.

ומאי צניעות היתה בה ברחל דכתיב וַיִּגַד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אָבִיָּהּ הוּא (בראשית כט, יב), וכי אחי אביה הוא והלא בן אחות אביה הוא, אלא אמר לה מינסבא לי אמרה ליה אין מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה, אמר לה אחי אנא ברמאות וכו', אמר לה ומאי רמיותא, אמרה ליה אית לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסיב לי מקמה, מסר לה סימנים. כי מטא ליליא אמרה השתא מיכספא אחתאי מסרתינהו ניהלה, והיינו דכתיב וַיְהִי בְּבִקְרֵי וַיִּהְיֶה לָאָה (בראשית כט, כה), מכלל דעד השתא לאו לאה היא, אלא מתוך סימנין שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע עד השתא, לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול" עכ"ל הגמ'.

וצריך להבין את לשון הגמרא שאמרה "בשכר צניעות שהיתה בה ברחל", הלא בודאי עשתה זאת מתוך לב טהור ומידות נעלות ורוממות ותעצומות נפש, אבל איך מתגלה כאן את ענין ה'צניעות'.

ועי' בדברי רש"י הק' שם שפירש "מסרתן ללאה, והוא צניעות, שלא יתפרסם הדבר שמסר לה סימנין", עכ"ל. למדנו מדברי רש"י שעיקר קפידתה של רחל היתה שלא יתפרסם עצם העובדה שמסר לה יעקב סימנים, וזה מעלה גדולה בצניעות.

והנה יש לדייק בלשון הגמרא ש'מסרה' הסימנים, והיה לו לומר 'גילתה' את הסימנים, ומהו הלשון מסירה כאן. וביאר הגר"ש שבדרון זצ"ל שהכוונה בזה, שרחל גילתה ללאה את הסימנים באופן שלא לא ידעה כלל שמגלה לה סימנים, אלא מסרה לה ידיעות אלו שמהם תדע כשתבקש לדעת אותם.

ומוסיף ר' שלום ומבאר, כי הנה מה היו אלו הסימנים שמסר יעקב ללאה, מצינו בדעת זקנים **מבעלי התוספות** (כט, כה. וכן איתא ברמ"ע מפאנו מאמר יונת אלם מהדו"ב ח"ה פ"א), שהם היו הלכות נדה חלה והדלקת הנר, ולא היה כסימנים בעלמא לידע ולהבחין אם לבן רימה אותו או לאו, אלא לימד אותה את עיקרי ההלכות והידיעות הנחוצות כל בת ישראל לדעת לפני שעומדת לבנות בית נאמן בישראל, וכשרחל באה למסור את הסימנים ללאה, עמדה ולימדה את לאה את כל הלכות נדה חלה והדלקת הנר, בתורת הלכות וידיעות לבד, בלי לגלות לה שהם סימנים כלל.

ובאותה לילה שאל אותה יעקב את אלו ההלכות, ולא עלתה על דעת לאה שיש כאן מבחן וסימן, אלא סברה שיעקב מברר אם מוכנת לבנין בית

ומנגד אנו מגלים תעצומות נפש נוראה אצל רחל אמנו, שלא ענתה ולא השיבה לה מנה אחת אפים, אלא קיבלה דבריה בהכנעה ובשתיקה ואמרה לה לִכְן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה, הבה רק נתבונן לרגע, אילו היה מקרה כזה אצלינו איך היינו מתנהגים, היינו משיבים מנה אחת אפים, היינו שופכים קיתון של רותחין על פניה, הלא רק בזכותי זכית ליכנס לבית קדוש זה, ומה שיש לך את ראובן אינו אלא ע"י שמסרתי לך את הסימנים, ולולי זה היית עולה לחלקו של עשו, והיית אמה של מלכות אדום, ועוד כהנה וכהנה, ורחל אינה משיבה כלום, אלא היא שותקת ומקבלת את טענותיה, ואומרת נעשה עסקת חליפין, לכן ישכב עמך הלילה.

עוד יש להתבונן במעשיה של רחל אמנו, כי אם כוונה של רחל היתה רק שלא רצתה שלא תתבייש, היתה יכולה לעשות עצה פשוטה מאוד, היתה יכולה ללכת ולהודיע ללאה שיעקב מסר לה סימנים נסתרים, ושתדע שאם אביו לבן ינסה לרמותו ולמסרה ליעקב במקומה היא לא תדע את הסימנים ותתבייש, וכך היתה לאה מסרבת בתוקף 'לשחק' המשחק עם לבן, וכך היתה רחל נושאת את יעקב בלי שלא תתבייש. מדוע א"כ מסרה רחל את הסימנים ללאה.

ובפרט כי בויתור זה שגילתה את הסימנים הכניסה רחל את עצמה לסכנה גדולה, כי ארז"ל **במד"ש** (ב"ר פ"ע, טז, ורש"י כט, יז) "שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדולה לגדול והקטנה לקטן", ואם הגדולה נישאת ליעקב היה עשו נושא את הקטנה, וא"כ היתה רחל נופלת לחלקו של עשו, והיתה מאבדת מעצמה את הזכות להוליד שבטי קה, ולהיות האם של כלל ישראל, והיתה חלק מבית עשו שעליהם נאמר וַיְהִי בֵּית יַעֲקֹב אֶשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהַבֶּה וּבֵית עֵשָׂו לְקֵשׁ וַיְדַלְקוּ בָהֶם וַאֲכָלוּם וְלֹא יְהִי שְׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו (עובדיה א, ח), וסופה ליאבד מן העולם, ועם כל זה הכניסה הכניסה את עצמה לסכנת אבדון ממש, ולכאו' למה לא גילתה ללאה את כל הענין כנ"ל, והיתה מצלת את עצמה.

לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב, וא"כ עלינו להתבונן במעשי רחל, איך שייך לבוא לגדולת נפש וגבורה נוראה כזו.

והנה כאשר נתבונן בעוד מאמר בדברי רז"ל, נראה שדרגתה של רחל לא הסתכמה אך ורק במדת הצניעות ובמדת הויתור, יש כאן עומק נוסף ומהותי בכל הסיפור.

שהנה אי' במדרש (תנחומא בפרשת ו', אסתר ו', יב) בזה"ל: "בקש יעקב לישא אותה והיה משלח סבלונות ליתנם לרחל, ולבן נותנן ללאה והיתה רחל שותקת. אמר רשב"ג כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, רחל תפשה פלך שתיקה עמדה זרעה בשתיקה, ראתה סבלונותיה ביד אחותה ושתקה וכו'", עכ"ל.

ולכאור' יש בזה פליאה נשגבה על רחל אמנו, איזה חסרון מצאה רחל בזה שתגלה ליעקב אבינו את הרמיה שהולכת ונרקמת מול עיניה, הלא לכאור' אין כאן שום ענין של בזיון ובושה ללאה, וגם אין כאן ענין של צניעות, אז מדוע לא שלחה לגלות את אוזן יעקב על תרמית לבן, והלא בשתיקתה מסייעת היא בידי לבן ברמאותו, אתמהא.

אולם ביאור הדברים הוא, כי רחל אמנו ידעה בידיעה ברורה, שכל המאורעות וכל הקורות אותה ואת כל העולם, כולם מכוונים מלמעלה. ולמעלה מכל הנכלים והרמאות של אביה, יש כח עליון המנהיג ומכוין הכל, ויש בזה מטרות נעלות ונשגבות מבינתה, ורחל הרגישה שאין נכון להתערב בהנהגת ה' את עולמו, ועליה לכבוש את כל הצער בליבה פנימה, ולהשיכח מעצמה ולבטל לגמרי את האני' ואת כל החשבונות שלה, להנהיג הבורא ית"ש.

ובאמת כאשר נתבונן מה היה סוף הענין, נראה שאדרבה, לא זו בלבד שרחל לא הפסידה את הזכות לינשא ליעקב, אלא אדרבה כל מה שזכתה להיות נשואה ליעקב היה בכח ובזכות הויתור הזה, כי רחל היתה עקרה, והיו הבריות אומרות שיעקב עתיד לגרשה אחר עשר שנים, ואזי תיפול לחלקו של עשו הרשע, ובאמת עשו הרשע כששמע שאין לה בנים עלה בליבו שהוא ישאנה, ורחל היתה מצירה ומבוהלת שלא תיפול לחלקו של עשו ח"ו, והקב"ה זכר לה את הזכות שמסרה סימניה לאחותה, ובזכות זה ויזכור אלוקים את רחל, ויפתח את רחמה. ועל זה אמרה רחל אָסַף אֱלֹקִים אֶת חַרְפִּי (בראשית ל, כג), חרפה זו שהיו אומרים שהיא תעלה לגורלו של עשו (רש"י ל, כב-כג).

ונמצא שבכח הויתור הנפלא הזה של רחל, זכתה ליפקד בפרי בטן ולהעמיד שבטי קה, וזכתה לישאר במחיצת יעקב אבינו. ולא זו בלבד שלא הפסידה כלום, אלא אדרבה כל מה שזכתה היה בכח הויתור הזה, וכל זה היה מסתרי הנהגתו ית"ש את העולם, שגלגל לידי רחל את ההזדמנות לשתוק ולוותר ללאה, כדי שעיי"ז תזכה להפקד בפרי בטן ולהעמיד את כלל ישראל, ולהיות מן האמהות הקדושות.

וכמו"כ אנו רואים שלא הפסידה מזה שהיה יכול יעקב להקפיד עליה ולחשוב שהיא רמאית כלבן אביה, ולמאס בה ולשנאתה, כמ"ש בספה"ק **קדושת לוי** עה"פ וַיֵּאָהֵב גַּם אֶת רַחֵל מִלְאָה (בראשית כט, ל) בזה"ל: "כי הנה אמרו במדרש שכאשר נודע ליעקב שרחל מסרה את סימנים ללאה, הקפיד עליה ונפל בליבו שנאה על רחל שמסרה הסימנים ללאה, ואח"כ כשנשא יעקב את רחל ראה וידע שכל כוונתה היה באמת לשם שמים, ואזי ניתוסף לו אהבה יתירה לרחל, וזהו שאמר הכתוב ויאהב גם את רחל מלאה, שניתוסף לו אהבה לרחל ממעשה לאה, כי נודע לו גודל צידקת רחל ומעלתה, ושלימות מעשיה לשם שמים", עכ"ד.

נמצא שלא זו בלבד שלא בא לידי שנאה אליה, אלא אדרבה נוסף לו אהבה אליה בכפלים.

קדוש ונעלה, ולא כבר ידעה את כל ההלכות והשיבה דבר דבור על אופניו, ולכן חשב שהיא רחל.

ובזה מובנים היטב מדוע לא היתה יכולה רחל לעשות את העצה הנ"ל לגלות ללאה שיש סימנים בלי למסרה לה אותם, כי רחל לא רצתה לגלות שיש סימנים כלל, ולכן לא היתה לה עצה אחרת, רק ללמד ללאה את ההלכות באופן שלא הבינה כלל שסימנים הם, ובשכר צניעות זו שהיתה ברחל זכתה ויצא ממנה שאול המלך.

ונמצא שלא לא ידעה מעולם שהיו כאן סימנים, ולא ידעה כלל על החסד הנפלא שרחל עשתה עמה, ולכן לא יפלא בעינינו שבעת מצוקתה של לאה הטיחה בה דברים קשים, כי לאה הרגישה שרחל לוקחת ממנה את בעלה, כי מעולם לא נודע לה שרחל העניקה לה את הסימנים. ורחל עמדה בגבורה נפלא בכפלים, גם למסור לה הסימנים באופן המכובד ביותר ששייך, וגם לאחוז בפלך של שתיקה, לשמוע חרפתה בלי להשיב, ובלי לגלות לה סוף סוף על האמת שהתרחש כאן מתחת לפני השטח, החבויה והמוסתרת במעמקי לבבה.

וכל כך היו הדברים חבוים ומוסתרים, עד שבעת שרחל באה ואמרה ליעקב הֲבָה לִי בָנִים וְאִם אֵין מִתָּה אָנֹכִי (בראשית ל, א), ואמרה לו זקנך אברהם היו לו בנים מהגר, ואעפ"כ חגר מתניו כנגד שרה, אמר לה יעקב, זקנתי שרה הכניסה צרתה לביתה, אמרה לו רחל אם הדבר הזה מעכב הנה אָמְתִי בְלָהָה בֵּא אֵלַי וְתֵלֵד עַל בְּרַכִּי וְאֶבְנָה גַם אָנֹכִי מִמֶּנָּה (בראשית ל, ג).

והדברים מבהילים, וכי רחל לא הכניסה צרתה לביתה, והלא מסרה ללאה את הסימנים, והכניסה את צרתה לביתה באופן שכמעט איבדה את חלקה לגמרי, ולולי היה יעקב אבינו עובד עוד שבע שנים היתה מפסידה חלקה, ואיך אומר לה יעקב זקנתי הכניסה צרתה לביתה.

ולמדים אנו מזה כמה שהדבר היה בהסתר גמור, ולא ידע איש מכל הענין, והיה ויתור שלם לגמרי, עד שרחל ולאה לא היו בכלל במצב של צרות זו לזו, ולא היה מצב של הכניסה צרתה לביתה כלל, ושניהם היו עיקרו של בית.

ובזה נתייחד זכותה של רחל יותר מכחם וזכותם של האבות הקדושים, וכידוע מארז"ל **במדרש** (אי"ר פתיחתא כ"ד) שמסופר שם באריכות איך שבזמן החורבן באו כל האבות הקדושים לבקש רחמים על ישראל, וכל אחד ואחד הזכיר את זכותו, ועכ"ז לא קיבל הקב"ה את דבריהם, עד שקפצה רחל והזכירה את ויתורה ללאה, וקיבלה הקב"ה את דבריה ואמר שבזכותה יגאל את בניו.

ויש להתבונן בזה, כי אף שבודאי יש במעשיה גדלות ומסירות נפש עצומה, אבל וכי גדול הוא יותר מעקידת יצחק, להקריב ולשחוט בן יחיד שזכה לו כשהיה בן מאה שנה, ולמה רק זכות רחל עומדת לישראל בעת החורבן.

ואמרו בעלי המוסר, כי במעשיה של רחל היה ענין נעלה יותר ומיוחד מאשר נסיון העקידה, כי נסיון העקידה היה פעם אחת ותו לא. אבל מעשה רחל ששתקה ולא גילתה כלום, ואפילו לאה לא ידעה מכלום, הנסיון הזה היה נמשך בכל יום ויום, וגררה אחריה שוב ושוב ויתור אחרי ויתור, ורחל בגבורת נפשה עמדה בנסיון, ואחזה פלך שתיקה בצניעות עצומה ובשבירת המידות, עד כדי שאפילו כשהיתה לאה אומרת לה הַמַּעַט קַחְתְּךָ אֶת אִישִׁי, היא לא נשברה והחזיקה בגבורה בדרגתה, והיתה מוכנה לותר עוד פעם ללאה, ואמרה לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה. וזכות זו יש בה צד מעלה יותר מן העקידה.

« איך ניתן לנקוט שולי אדרתה של מדינתה של רחל אמנו? »
אמרו רז"ל **בתנא דבי אליהו** (אי"ר פכ"ה) כל אחד ואחד מישראל חייב